

NASTAVNO-NAUČNOG VE U FILOZOFSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U BEOGRADU

**Izveštaj komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije „Uloga muzike u
formiranju lokalnog identiteta“, Marije Ristivojević, M.A.**

Na sednici Nastavno-naučnog veća Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, održanoj 23.02.2012. godine, izabrani smo u komisiju za ocenu i odbranu doktorske disertacije „Uloga muzike u formiranju lokalnog identiteta“, koju je podnela Marija Ristivojević, M.A.

Pročitali smo doktorsku disertaciju i podnosimo Veću sledeći

IZVEŠTAJ

Marija Ristivojević rođena je u Beogradu 1983. godine; diplomirala je (2007) i masterirala (2008) na Odeljenju za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Radi kao istraživač-saradnik na Odeljenju za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta. Objavila je više radova u relevantnim naučnim časopisima. Doktorska disertacija „Uloga muzike u formiranju lokalnog identiteta“ sadrži 249 stranica kucanog teksta, odnosno 684699 slovnih mesta. Podeljena je na 6 delova, koji sadrže dodatnih 13 poglavlja, ima 6 ilustracija, a priložena je i bibliografija korišćene literature i izvora.

Predmet ove disertacije predstavlja odnos između muzike i fizičkog mesta, koje ima svoju jasnu sociokulturnu determinaciju, a koji predstavlja predtekst za definisanje odgovarajućeg lokalnog identiteta. Muzika je shvaćena kao sociokulturni fenomen, odnosno proizvod društvenih i kulturnih procesa u nekoj zajednici, odakle potiče mogućnost njenog kulturnog kognitivnog korišćenja u konstrukciji identiteta nekog fizičkog prostora, pod čime se podrazumeva uticaj određene vrste muzike na stvaranje skupa predstava i (sa)znanja o nekom mestu koji deli izvestan broj ljudi. Naređeno dolazi do izražaja posebno onda kada određeni lokalni identitet, zasnovan na muzici, postane opštepoznato kulturno kognitivno obeležje prostora o kojem je reč, tj. tada, kada je percipiran na taj način i od strane osoba koji nisu upoznate sa muzikom o kojoj je reč, niti su zainteresovane za nju. Primer na kojem je razmatrana teorijska postavka datog odnosa muzike i mesta jeste „novi talas“ u rokenrol muzici u

Beogradu osamdesetih godina dvadesetog veka, koji nije autohtoni kulturni fenomen, naravno, a koji je uobličen u kulturnoj kognitivnosti ovdašnje sredine u smislu lokalne interpretacije posebnosti „ovdašnjeg“ kulturnog proizvoda i na taj način poslužio u konotativnom smislu za Beograd u navedenom periodu. Kao istraživački ciljevi disertacije postavljeni su: određenje „novog talasa“ kao lokalnog fenomena u smislu identifikovanja i apstrahovanja ključnih elemenata *novotalasnog beogradskog identiteta*, te utvrđivanje kriterijuma na osnovu koga su baš ti elementi prepoznati kao *gradivni* u tom smislu; zatim utvrđivanje značaja ovog fenomena njegovim savremenikima, kroz percepciju tog fenomena od strane samih muzičara, medija, publike, producenata, ali i značaj koji ima danas; napokon, utvrđivanje mehanizama konstrukcije lokalnog, beogradskog identiteta na osnovu konotativnog korišćenja „novog talasa“. Tema poput ove nije obrađivana u domaćoj etnologiji i antropologiji, a u smislu obima i kompleksnosti, ni u svetskoj. Značaj njene obrade jeste višestruk, pošto se odnosi kako na razumevanje procesa konstrukcije kulturnog identiteta, sam po sebi, tako na razumevanje konkretnog fenomena koji je poslužio kao istraživački primer, ali i za razumevanje kulturno kognitivnih aspekata procesa globalizacije i glocalizacije.

Osnovne hipoteze, od kojih je kandidatkinja krenula u svoje istraživanje, bile su: a) „novi talas“ je moguće posmatrati kao lokalni muzički i kulturni fenomen, b) „novi talas“ predstavlja element konstrukcije određenog beogradskog identiteta, koji je za potrebe analize označen kao „novotalasni identitet“, a koji je kao takav prepoznat kao šira kulturna odrednica u odnosu na kulturno-preferencijalnu grupu za datu vrstu muzike. Potvrđivanje iznetih hipoteza išlo je za pokazivanjem toga da postoji kulturni kognitivni koncept „novotalasni identitet“ koji uključuje različite sociokulturne aspekte koji se asociraju sa „novim talasom“, a ključni element predstavlja atribucija lokalnosti zajedno sa kulturnom oznakom novog talasa za određenu vrstu muzike proizvedenu u Beogradu 1980ih, te ka predstavljanju kulturne ideje „novotalasnog identiteta“ koja konotira tzv. duh Beograda, ta nije sve sadržaje koji su nastali kao posledica pojave „novog talasa“ u lokalnoj, beogradskoj sredini, odnosno kroz lokalnu kulturnu interpretaciju.

Kandidatkinja polazi od socijalno-konstruktivističkog pristupa kulturnom identitetu, koji inovira u tom smislu, što umesto praćenja aktivnosti onih koji konstruišu identitet, razmatra upotrebu središnjeg koncepta, koji se upotrebljava u te svrhe, kao i njegovu objektivizaciju, odakle smo u mogućnosti da bolje razumemo proces

konstrukcije identiteta. S obzirom na to, da je osnovni istraživački predmet struktuiran oko mećusobnog odnosa muzike i mesta – gde oba pojma treba shvatiti kao kulturne kognitivne koncepte – te da je konkretizovan kontekstualizacijom koja ima društveno-ekonomske i kulturno istorijske parametre, kandidatkinja je prvo predstavila konceptualno antropološko odrećenje muzike i mesta kao sociokulturnih pojmova, a zatim naglasila one elemente, koje smatra najvažnijim u razmatranju uloge muzike u konstruisanju lokalnog identiteta, kao što su koncept lokalnosti sam po sebi, njegov odnos sa konceptom globalnog, problematika vezana za tzv. autentičnost kulturnih formi, te na in na koji se lokalnost kulturno proizvodi kroz za to izabranu vrstu muzike. Kandidatkinja je predstavila i poimanje rokenrola uopšte kao lokalnog muzikog fenomena, prate i njegovu upotrebu od simbola globalne kulture do lokalnih upotreba u tom smislu, s posebnim naglaskom na njegovu odgovaranju u percepciju u diskursu produkovanom u našoj sredini. Da bi objasnila „novi talas“ kao lokalni fenomen, podjednako muzički i kulturni, kandidatkinja je dala društveno-ekonomski i kulturno-istorijski osvrt kako na sam taj fenomen, tako i na povest i prilike u sredini u kojoj je nastao, obrativši posebnu pažnju na jugoslovenske specifičnosti datog vremenskog perioda u svakom pogledu. Razmatrajući i ulogu „novog talasa“ u kreiranju kulturne predstave o gradu, ta nije o Beogradu, kandidatkinja je uspostavila svojevrсну urbanu topografiju, u kojoj je mapirala gradski prostor koji se dovodio u vezu s „novim talasom“, odnosno u kojem su se dešavala događanja proistekla iz tog fenomena, pokazala kako je dati fizički prostor postao prostor odgovarajuće društvene interakcije, na osnovu kulturne proizvodnje „novog talasa“, ali i koji doprinos su tome dali mediji, identifikuju i nekad mesta kao „novotalasna“ na osnovu sopstvene percepcije, pre, negoli kvantiteta događanja. Kandidatkinja je pokazala kako je, na taj način, „novi talas“ postao nezaobilazni gradivni element urbanog identiteta Beograda, analiziravši dva osnovna elementa te identifikacije: onaj, okrenut „ka unutra“ u datom vremenskom periodu, koji predstavlja regionalnu identifikaciju Beograda, te drugi, koji je okrenut „ka spolja“, a koji predstavlja kosmopolitsku identifikaciju Beograda.

Najvažniji doprinos rezultata istraživanja predstavljenih ovom disertacijom jeste razumevanje procesa kulturne identifikacije na konceptualnom, odnosno kulturno kognitivnom nivou. Pored toga, obraćena je tematika koja nije bila predmet antropoloških interesovanja u ovoj sredini ranije, a uspostavljanje analitičke i interpretativne veze između dve naoko sasvim različite kulturne kategorije, kakve

predstavljaju muzika i fizi ka prostornost, predstavlja doprinos koji prevazilazi okvire doma e nauke. Povrh svega, objašnjen je fenomen za koji važi podjednako da pripada našoj savremenoj kulturi i njenoj bliskoj povesti, odakle ova disertacija predstavlja izuzetan doprinos antropološkom prou avanje muzike, kao i identiteta, te urbanoj i kognitivnoj antropologiji, ali i istoriji kulture u Beogradu.

Doktorska disertacija „Uloga muzike u formiranju lokalnog identiteta“, kandidatkinje Marije Ristivojevi , ura ena je u svemu prema prijavi odobreno 2010. godine, predstavlja originalno i samostalno nau no delo i za njenu javnu odbranu stekli su se svi uslovi.

Komisija:

1. Prof. dr Bojan Žiki

---

2. Prof. dr Miloš Milenkovi

---

3. Prof. dr Vladimir Ribi

---

4. Doc. dr Aleksandar S. Jankovi
Fakultet dramskih umetnosti
Univerzitet umetnosti u Beogradu
